

K terminologii a definicím řízeného hospodářství.

(Vývojový přehled.)¹⁾

Dr. Vojtěch Poláček.

Tématem, jež na poli národního hospodářství vzbudilo velmi mnoho pozornosti v teorii i v praxi, je beze sporu řízené hospodářství. Než přesto, že vlastně sám počátek hospodářství býv. Československa nebyl ničím jiným než řízeným hospodářstvím, objevuje se název pro soustavnější státní intervencionismus ve vývoj hospodářského řádu teprve o mnoho let později. Nyní, už po praktických zkušenostech a určitě časově odstupu, je zajímavé i poučné sledovati cesty, jimiž se ubírala u nás teorie ve stanovení pojmu i definice řízeného hospodářství.²⁾

Jako *první volání po usměrnění* hospodářského života lze zaznamenati »Volání po programu« *Václava Verunáče* (Národní politika, 19. I. 1925). Nato objevují se častěji výrazy »program« a »plán«, obojí však bez věcného nebo obsahového rozlišení. Téhož roku dostává se »hospodářský plán« i do vlády. Měl býti podkladem pro vývoj hospodářský a zameziti improvisaci, jež státní hospodářské politice ubírala jednotnosti. Vláda sice projekt schválila, ale uskutečnění jeho padlo pro změnu politické konstelace.³⁾

Slovo však nezapadlo. Současně se zprávami o svolání *druhé světové hospodářské konference* čteme o potřebě států, vypracovat přesné směrnice hospodářské, aby z daného neutěšeného stavu mohly vyjít. Tento *hospodářský plán* žádá účelné vedení práce, t. j. účelnou výrobu a distribuci, stanovenou dle přesně zjištěných potřeb a na základě vědeckých podkladů.⁴⁾ Dosud však není jasno, do jaké míry má participovati na úpravě hospodářského vývoje stát autoritativními zásahy. Cesta vede stále do neznáma. Objevují se i nové směry, jichž podkladem je také plán a plánování (technokracie, ethokracie, sofokracie, laboretismus), jež vzbudily větší či menší pozornost, aby za čas opět zapadly. Byly příliš teoretické a abstraktní a trpěly nedostatkem těch, kteří by byli ochotni a za daných okolností s to je uvést v praxi.

Avšak cenovými disparitami a tísnivými příznaky *krise*, nejdříve zejména zemědělské, vzniká stále častější volání po státní autoritativní úpravě dosavadního hospodářského řádu. Nějvětší intenzity dosahují tyto snahy v letech 1933 až 1935, s uvolňováním krise po roce 1936/37 opět slábnou, byvše pak zcela zatlačeny otázkami mezinárodně politickými. Znovu se pak objevují po záříjové krizi 1938. Dnes tu ovšem jde převážně o praxi, skoro lze říci, že praxe teorii předchází.

Avšak *terminologie* s počátku velmi kolísá. Nejčastěji se objevuje výraz »hospodářství plánovitě«, resp. různé jeho obměny, jako hospodářský plán, pláno-

¹⁾ Studie tato nečiní si nároků naprosté úplnosti. Při nepřehledné řadě a nyní dosti obtížné dostupnosti literatury omezuje se na sledování významnějších zjevů v dané otázce v literatuře české. Příslušnou literaturu cizí lze nalézti uvedenu ve významnějších pracích domácích.

²⁾ Historický vývoj do r. 1933 zachycuje dobře *Verunáč* (O hospodářský plán, zvl. str. 45 ns.). — Srv. též *Hejda* v Přítomnosti r. 1932 str. 369.

³⁾ *L. Winter* v předmluvě ke sborníku »Na cestě k plánovitému hospodářství.«

⁴⁾ *Verunáč*: O hospodářský zítřek (Praha 1927), str. 16 ns. zvl. 19, 47, 124 ns., a tam cit.

vání, usměrňování, a pod. Není tu ani jednotnosti v názorech, co jest si pod dotyčnými výrazy představovati.⁵⁾

Sledujeme-li vývoj *chronologicky*, objevuje se pojem »řízené hospodářství«
ve smyslu autoritativní státní úpravy vývoje hospodářského řádu *poprvé* soustavně u *Kar. Karáska* v pojednání »Krise, kapitál, kapitalismus«. ⁶⁾

Ale pole ovládne — zejména i vlivem cizí literatury, zvláště německé a anglické — jiné slovo: »hospodářství plánovité«, jež bývá ztotožňováno s hospodářským plánem.⁷⁾ Před směřováním obojího varoval již r. 1932 *Hejda* (Přítomnost č. 24). Než jeho varování vyznělo naprázdno. Čím dále, tím se objevuje *více výrazů*, uvádějí se i protichůdné hospodářské soustavy jako »plánování«. Teprve později, hlavně zásluhou Englišovou ustaluje se výraz »řízené hospodářství«
a vyhraňuje se jeho definice. Přes to se i potom ještě sporadicky objevuje »plánovité hospodářství«.

V jednotlivostech můžeme pak sledovati časově i věcně *několik směrů*:

Jako *první* lze označiti onen, jenž opět chápe plánovité hospodářství především jen jako cestu k autoritativní úpravě výroby na podkladě vědecké organizace. Jsou to hlavně myšlenky *Dr. Verunáče* a jeho spolupracovníků. Jsou v podstatě pokračováním v cestě jím už dříve nastoupené.

Této skupině jest však vytknouti jednak nápadnou nevážnost k pojmům (bez podstatného rozlišení střídají se »hospodářství plánovité, plánové, dle plánu, vázané, dirigované, usměrňované, řízené«
a pod., při čemž převládá »hospodářství plánovité«), jednak nepřesnost definice i tam, kde se o ni pokouší.⁸⁾

Dosti blízko této skupině, ale časově *o něco pozdější* jsou oni autoři, kteří z části i pod vlivem anglických a amerických socialistických národohospodářů⁹⁾ — rozlišují dva druhy plánovitěho hospodářství: kapitalistické a *socialistické*. Prvé je v rukou podnikatelů a řídí se jejich tendencemi, kdežto socialistické plánování spočívá dle nich v seznání a rozřídění potřeb celku, ve zjištění, roz-

⁵⁾ Právem *Schwarz* označuje (Řízené hospodářství, str. 84) za výmluvný obraz názorového zmatku, oč vlastně v plánovitěm hospodářství jde, zejména novoroční anketu Lidových listů z 31. XII. 1933 »Pro plánovité hospodářství«. Zúčastnili se jí význační činitelé života veřejného i hospodářského, ale každý si pod »plánovitým hospodářstvím«
představoval něco jiného.

⁶⁾ Sborník »O naší světové krizi«
sv. I., Praha 1931, str. 51, 59, 63, 66. — Autor však nepodává konkrétní definice.

⁷⁾ Planwirtschaft — plan, planning.

⁸⁾ *Verunáč*: O hospodářský plán, Praha 1933, zvl. str. 9; sborník »Na cestě k plánovitěmu hospodářství, rozšířený cyklus přednášek Sociálního ústavu byv. Čs. republiky pořádaný v lednu a únoru 1935«, Praha 1935; »Problémy řízení a zásady vlády«. Sborník akad. práce, r. 1935, seš. 53; »Plánovité hospodářství«, Praha 1936, zvl. str. 7; »Plán«, orgán Č. společnosti pro plánovité hospodářství, r. I. a ns. od r. 1936.

V citovaném Sborníku zejména *Fr. Munk* (str. 32) pokouší se rozvrstvit hospodářské plánování »asi na 5 vývojových etap«, jež však postrádají přesvědčivosti: jednotlivé etapy mohou být vzájemně zaměněny, sloučeny a nebo i vypuštěny, a jsme stále u »plánovitěho hospodářství«. — Ve své dřívější studii »Pokusy o plánovité hospodářství ve Spoj. státech«, P. 1932, str. 16, označuje též autor výslovně plánování za podstatnou součást vědecké organizace podnikové.

⁹⁾ Srv.: *B. Brutzkus*: Economic Planning in Soviet Russia, London 1935; *H. D. Dickinson*: Freedom and Planning, Manchester 1933; *F. A. Hayek*: Collectivist Economic Planning, London 1935; *H. V. Leider-T. Norman*: Socialist Planning and a Socialist Program, New York 1932; *W. Roper-Grosby*: The Problem of Pricing in a Socialist State, Cambridge 1929; *B. Wootton*: Plan or no Plan, London 1934 (český překlad: Hospodářství s plánem či bez plánu, přel. Vl. Roháček, Praha 1936).

vrhu, organisování i opatřování těchto prostředků a ve zjištění podmínek k užívání plánových opatření.¹⁰⁾ Jinými slovy: zavedení socialismu pod patronací a z vůle státu. Tyto názory udržely se dosti dlouho i přes jednotící a vyhraňující se stanovisko odlišně, vědecky podepřené zvl. Englišem.

Někteří šli pak ještě dále a spatřovali vzor plánovitého hospodářství výlučně v kolektivním hospodářství *sovětském*.¹¹⁾

Téměř současně se skupinou Dr. Verunáče zaujali k věci vlastní stanovisko v konkrétnější formě politické a národohospodáři *strany agrární*: v plánovitém hospodářství viděli sociálně politický zásah státu do produkční politiky i do výroby samé, aby byl do ní vnesen pořádek a (především) usměrněny ceny. Odmítali však spojování tohoto plánovitého hospodářství se socialismem nebo komunismem.¹²⁾

První výraznou definici »plánovitého« recte »řízeného« hospodářství, jež v podstatě odpovídá i dnešnímu pojetí, vyslovil však už r. 1933 *Jos. Matoušek* v samostatné práci »Hospodářství usměrňované (l'économie dirigée, Planwirtschaft) ve světle teorie a praxe«. Tu již na počátku, pojednáváje o terminologii,¹³⁾ zjišťuje autor, že vlastně nejde o plánovité hospodářství, protože každé pořádné hospodářství (i nejlíberalističtější) musí míti plán, nýbrž o hospodářství řízené, usměrňované, jemuž lépe odpovídá francouzský výraz »l'économie dirigée«. Shrnuje pak názory různých cizích autorů, uzavírá Matoušek, že tak zv. *plánovitým hospodářstvím* se rozumějí *ony tendence, které chtějí, aby státní a veřejná moc zasahovala do chodu hospodářského života tam, kde dosavadní liberalistický řád se svými zásadami nevystačil a způsobil poruchy, jež svobodnou hrou hospodářských sil vyrovnati nelze*.

Než ani Matoušek nadržuje se důsledně ani definice, ani určitého pojmu.¹⁴⁾

Není proto divu, že *dikce zákonodárná* při uskutečňování opatření řízeného hospodářství je hodně opatrná a všeobecná.

Jako první je uvést *zákon o mimořádné moci nařizovací* č. 95/1933 Sb. z. a n., jenž v § 1 zmocňuje vládu, aby po dobu mimořádných poměrů hospodářských nařízením upravila celní sazebník a — pokud by nebylo třeba zákona — činila *opatření pro přiměřenou úpravu cen a výrobních a obytných poměrů v průmyslu, živnostech a zemědělství* . . .

Novela zmocňovacího zákona 109/34 v čl. I. rozšiřuje zmíněná zmocnění vlády na *opatření ke zmírnění škod a poruch hospodářského života zejména přiměřenou úpravou poměrů cenových a výrobních, oběhu, spotřeby a úvěru*.

¹⁰⁾ Srv. *Jos. Macek*: Úvaha o plánování, Přítomnost, roč. XXII. č. 29; týž v úvodu k překladu Bar. Wooton: Hospodářství s plánem či bez plánu, Praha 1936; *Boh. Janoušek*: Plánovité hospodářství sociální a ziskové, čas. Za nové hospodářství, r. 1937 č. 7., 9. a 10.; *C. Horáček st.* v Hospodářském kritiku r. 1937 str. 576. — Program hospodářského oživení (souhrn návrhů národohospodářské komise č. soc. dem. strany, Praha 1933) a k němu V. Vybral v Obzoru národohospodářském r. 1934 str. 250 ns.; *Schwarz* l. c. v. pozn. 19.

¹¹⁾ Tak na př. *Zd. Fierlinger*: Nové směry národohospodářského myšlení, Praha 1936, str. 163 ns.; *L. V. Dobeuský*: Plánovité hospodářství (umístění sovětského světa ve světové průmyslové produkci), Praha, zvl. str. 13 ns.

¹²⁾ *Václav Škoda*: »Plánování v zemědělství«, P. 1935 (v úvodu přijímá za své oněch »asi 5 vývojových stupňů plánování«).

¹³⁾ Nesprávně konstatuje *Schwarz*: »Řízené hospodářství« str. 93, že prý se Matoušek terminologií neobírá.

¹⁴⁾ Kromě rozmanitých výrazů (viz sám titul!) uvádí Matoušek jako »plánování« nejrůznější soustavy vedle případů, jež s plánovitým recte řízeným hospodářstvím nemají vůbec nic společného. — Srv. Vybral v Obzoru národohospodářském, r. 1934, str. 242 ns.

Vlád. nař. 137/34 vydané na podkladě tohoto zákona mluví v § 1 již konkrétněji o *zajištění a usměrnění odbytu a cen* (domácího obilí),¹⁵⁾ kdežto téměř všechna ostatní nařízení uvádějí prostě nařízení, jež mají být provedena, odvolávajíce se toliko na zmocňovací zákon.

Naléhavě potřebný *radikální zásah do zmíněné anarchie* pojmů i představ učinil teprve K. Engliš. Jeho spis »O řízeném hospodářství«,¹⁶⁾ jemuž předcházela serie článků v Lidových novinách na totéž téma v dubnu až květnu téhož roku, znamená vědecké vypořádání se s dosavadním nejasným stavem věcí. Autor nepodává ani tu definice řízeného hospodářství jako principium, dostává se k ní více kausuisticky, přesto jasně stanoví rozdíly mezi vším, co v této otázce může přijít v úvahu, resp. co bylo promiscue mylně shrnováno od »plánovité« recte »řízené hospodářství«. Shrnutím rozptýlených zjištění Englišových¹⁷⁾ seznáváme, že *řízeným hospodářstvím jest rozuměti státní usměrňování pořádkového principu individualistického hospodářství, aby se dospělo k jiným výsledkům, než ke kterým vede volná soutěž nebo autonomní dohody zájemců. Řízené hospodářství však není ani principem, ani novou hospodářskou soustavou. Hlavní jeho tendencí je úprava ceny.*

Tato Englišova koncepce řízeného hospodářství, jež zvláště Vlad. Vybra¹⁸⁾ výstižně charakterisoval jako *moderní formu státního intervencionismu, beroucího zřetel na aktuální vývoj hospodářský, odehrávající se v organizaci podnikání, která směřuje k syndikalisaci, a po stránce obsahové jako obecnou ideologii či doktrinu v rámci moderní hospodářské politiky vůbec, ale nikoliv jako ucelenou doktrinu ve smyslu politickém*, zůstala v podstatě netknuta dodnes.

Objevují se sice ještě tu a tam staré výrazy »hospodářství plánovité« a pod, neboť řízené hospodářství jest porůznu pojímáno odchylně, ale většinou jsou to již jen *odlesky dříve převládajícího výrazu* i přesto, že jeho nedokonalá přiléhavost byla dokázána a většinou uznána, neboť souhlasné či odmítavé *reminiscence na cizí příklady*, z nichž valná většina však neměla s řízeným hospodářstvím ve vlastním slova smyslu nic společného¹⁹⁾ nebo konečně jakési *přezírání pojmu* jako takového, při čemž je pozornost věnována více stránce obsahové. A odtud již není daleko k oněm pracím, jež jen *přejímají výsledky*, k nimž až dosud teorie došla.²⁰⁾ Objevují se sice též *vyhraněné definice*, ale i ty jsou buď jen vyjádřením

¹⁵⁾ Stejně vlád. nař. 152/35 Sb. z. a n.

¹⁶⁾ Praha 1935. Německy: »Regulierte Wirtschaft«, P. 1936. — Viz též jeho »Soustavu národního hospodářství«, P. 1938, II. str. 606 ns.

¹⁷⁾ Zvl. str. 41, 50, 55, 74. Na str. 80 čteme jakousi *definici per negationem*: řízeným hospodářstvím není úsilí o kolektivisaci výroby, hospodářský plán či program, obecná norma právní upravující obecné podmínky hospodářské ani autonomní organizace zájemců.

¹⁸⁾ »Obzor národohospodářský«, r. 1935 str. 527 ns., zvl. str. 536.

¹⁹⁾ C. Horáček st. l. c. v pozn. 10; Baťa: »Hospodářský kritik«, r. 1937 str. 393 (počítá k řízenému hospodářství všeobecně i kartely).

²⁰⁾ Této literatury by bylo lze uvést nepřehlednou řadu: od úplné lhostejnosti k pojmům nebo definicím až po přejímání výsledků, k nimž dosud teorie došla.

Z monografií buďtež uvedeny aspoň: O. Knapp: »O možnostech a předpokladech hospodářského plánu se zvl. zřetelem na Slovensko«, Praha 1933; Jos. Matoušek: »O možnostech a mezích státního zásahu do hospodářství«, P. 1933; Frant. Radouš: »Záměrné podnikání hospodářské na přechodu z krise«, P. 1933; »Program hospodářského oživení«, P. 1933; J. Kratochvíl: »O zásahu státní moci do soukromého hospodářství«, P. 1934; Zpráva regionalistické pracovní konference konané v Praze 1. a 2. června 1934 »Na nové cesty ve správě a řízení hospodářství, str. 34 ns. (Stocký); Vlad. Klimecký: »Struktuální změny

definice Englišovy jinými slovy,²¹⁾ nebo její rozšíření. Je to zejména definice Schwarzova, jež zjišťuje,²²⁾ že v řízeném hospodářství se nepůsobí autoritativně jen na cenu, nýbrž i na nabídku nebo poptávku anebo vůbec na dispoziční volnost prodávajícího neb kupujícího.

Po zapojení Čech a Moravy do rámce Říše bylo ovšem zřejmé, že hospodářství v Protektorátě se musí přizpůsobiti hospodářství Říše, jeho potřebám a požadavkům. Vývoj událostí šel tak rychle, že řízené hospodářství bylo v nejrůznějších oborech zavedeno mnohem dříve, než o věci mohlo být také teoreticky poněkud uvažováno. Ale i to nejde ani tolik o definice, jež se pokládají spíše za samozřejmé, jako o rozvedení cílů, jichž má být řízeným hospodářstvím dosaženo.

V tomto smyslu jsou neseny *projevy veřejných činitelů i tisku*.²³⁾ Při tom převládá skoro naveskrz výraz «řízené hospodářství», byť i »plánovitě hospodářství« ani tu úplně nezapadlo.²⁴⁾ Snad je to způsobeno časovou odolností pojmu samého, snad i psychologickým momentem («řízené» hospodářství je snad silnější výraz než hospodářství »plánovité«) nebo i důvody jazykovými (Planwirtschaft).

Jako cíl řízeného hospodářství uvádí se nyní soustředění produkce na obory především pro válečné hospodářství důležité a stejnoměrné zaměstnávání podniků, účelná a spravedlivá distribuce a za tím účelem péče o organizaci zájmové hospodářské výstavby.

Tyto myšlenky a cíle obrázejí se i v *díkcí vydaných norem*, jež těží již nejen z dostatečně četné teorie, nýbrž i z praktických vzorů Říše.

Tu jest uvéstí zejména vládn. nař. 150/39 Sb., jež § 1 *řízením* dovozu, vývozu a odbytu dovezeného zboží označuje úpravu nákupu, rozdělení, uskladnění, odbytu a použití nebo spotřeby.

Vládn. nař. 168/39 uvádí v § 1 organickou výstavbu hospodářství, jejíž podstata tkví v možnosti nucené syndikalisace.

Nejdůležitější normou je však vládn. nař. 206/39, jež v § 1 odst. 1. zmocňuje ministerstvo zemědělství, aby k zajištění zásobování řídilo hospodaření výroby uvedenými v § 6. Co jest rozuměti *řízením*, vysvětluje příkladmo druhý odst. § 1.: *všechna opatření týkající se výroby, výkupu a převzetí, uskladnění, zpracování, udržování zásob, dodávání a přiděl výrobků . . .*

ve světovém hospodářství a naše hospodářská politika«, P. 1935, str. 4; *Václav Písecký*: »Cesta k hospodářskému plánu«, P. 1935; *Bedř. Vašek*: »Zásahy státu do hospodářského života a křesťanská nauka sociální«, P. 1935; *O. Sulík*: »Stavovské zřízení?«, P. 1936, zvl. str. 112 ns. (práce rázu nadměrně polemického, čímž si hodně ubírá na hodnotě). *Jan Třebický*: »Hospodářská politika býv. Čsl. republiky za krise«, P. 1937; *Boh. Živanský*: »Úprava obilního hospodářství a kontingence mlýnů«, P. 1937; *Boh. Baxa*: »O řízeném hospodářství s hlediska ústavně-právního«, P. 1938, str. 9 a v téže publikaci *Václav Schuster*: »O nutnosti uvolnění mezinárodního obchodu«, str. 22; *Emil Lustig*: »Funkce družstev v řízeném hospodářství«, P. 1938, str. 3; *Jan Kapras ml.*: »Fašismus«, 2. vyd. P. 1939, str. 229 ns.

²¹⁾ Srv.: *Jos Drachovský*: »Etatismus a řízené hospodářství«, Sborník akademie práce, r. 1936, seš. 59.

²²⁾ »Řízené hospodářství«, P. 1939, str. 99. Autor sám podává definici trochu zbytečně rozvleklou.

²³⁾ Srv. projev ministra obchodu *Dr. Kratochvíla* o »Úkolech naší hospodářské politiky« (denní tisk z 18. II. 1940), ministra zemědělství *Mik. hr. z Bubna a Litic* o úkolu zemědělství v Protektorátě (denní tisk z 10. III. a 17. III. 1940), anketa Národní Politiky z 24. III. 1940 »Zvyšujeme výrobu — zajišťujeme výživu národa«, projev min. zemědělství v plenární schůzi výboru Nár. souručenství (den. tisk z 9. VI. 1940).

²⁴⁾ Ministr *Dr. Kratochvíl* ve zmíněné anketě Národní Politiky (viz pozn. 23).

Vyhláška předsedy vlády č. 210/39 Sb., provádějíc přešlé nařízení, klade v § 4 za podklad řízeného hospodářství *plán*, jemuž vytyčuje směrnice v § 6.

Většina ostatních prováděcích norem užívá nejčastěji výrazu »úprava, upravitel«, odvolávající se na příslušnou normu základní.²⁵⁾ Teprve vládní nařízení 110/40 Sb. mluví v čl. I. o předmětech »řízeného hospodaření«, ale ani tu je nedefinuje.

Nové práce monografické stojí arci již pod vlivem platných norem, ale od definice, jak byla dosud ustálena, se v podstatě neodchylují.²⁶⁾

Přehledneme-li nyní celkový stav věcí, docházíme k tomuto výsledku:

Řízeným hospodářstvím jest rozuměti případy, kdy stát autoritativně upravuje cenu statků, výrobu nebo distribuci, buď jednotlivě nebo všechny současně, aby došel k jiným a pro národní celek lepším hospodářským výsledkům, než ke kterým vede volná soutěž nebo autonomní dohody zájemců.

Ve vývojovém sledu spatřuje se tak cíl řízeného hospodářství nejdříve zvláště v *úpravě (organizaci) výroby* (tak zejména *Verunáč* a jeho spolupracovníci), pak především v *úpravě ceny* (tak kruhy zemědělské a vědecky zejména *Engliš*) nebo i *ve změně hospodářského řádu* později se však pevně ustaluje teorie v definici výše uvedené.

Dnešek dal věci konkrétní náplň praxí: *řízené hospodářství má zajistiti plynulost účelné a spravedlivé výroby, distribuce a ceny.*

Přehled nových právních předpisů.

Dr. Miloš Š e b o r.

Ze Sbírky zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava. VI. nař. č. 302 byl upraven příspěvek k úhradě stěhovacích výloh zaměstnancům, kteří se přestěhovali na území tvořící Protektorát Čechy a Morava z území bývalé Československé republiky, netvořící území Protektorátu. — Vyhláškou ministra zemědělství č. 303 byl zaveden zvláštní lístek na potraviny, jichž odběr jest vázán na lístky. — VI. nař. č. 305 byl proveden přesun působnosti obcí v oboru stavební policie a současně i doplnění stavebních řádů. — VI. nař. č. 309 přizpůsobuje hospodářství Protektorátu hospodářství Velkoněmecké říše v oboru působnosti Ústředních svazů průmyslu, obchodu a řemesel a jejich hospodářských skupin. — VI. nař. č. 311 upravuje závaznost českomoravských technických norem při dodávkách a pracích pro veřejné úřady, ústavy, podniky a fondy. — VI. nař. č. 314 a 315 upravují nově daň z obatu. — Nařízení předsedy nejvyššího úřadu cenového č. 319 obsahuje všeobecná ustanovení o úpravě cen v důsledku změny daně z obratu a zrušení celní hranice. — VI. nař. č. 326 mění organizaci a příslušnost finančních úřadů v oboru cla, spotřebních daní a monopolů. — Vyhláškami ministra financí č. 327 až 330 se uveřejňují opatření Národní banky pro Čechy a Moravu o vývozu, dovozu a průvozu platidel v cestovním styku. — VI. nař. č. 334 doplňuje zákon o osmihodinové pracovní době. — Nařízení předsedy nejvyššího úřadu cenového č. 335 upravuje ceny léčiv a léků. — Vyhláškou ministra

²⁵⁾ Příslušné předpisy věcně seřazeny obsahují zejména: »Nové zákony a nařízení Protektorátu Čechy a Morava a býv. ČSR, red. *Jos. Hoffmann*, roč. I. Praha 1939; *Pavel Kunc*: »Nové předpisy o řízeném hospodářství«, Praha 1940; *Emil Sobota*: »Řízené hospodářství potravinami a krmivými«, Praha 1940. — Viz též *Juřenka-Hercík*: »Předpisy o potravinách, Brno 1940.

²⁶⁾ *Kunc* op. cit.; *Sobota* op. cit., zvl. str. X. XXI ns.